

Én av tre mangler risikooversikt

Publisert 06.06.2018

Hver tredje industri- og avfallsbedrifter kan ikke dokumentere at de har oversikt over risikoen for skader og ulykker i egen virksomhet. Det kom frem under myndighetenes felles tilsynsaksjon i april.

– For å unngå ulykker, sykdom og skader på jobben, må du først ha god oversikt over hvilke farlige situasjoner som kan oppstå og hvordan du kan unngå at de skjer, sier direktør Trude Vollheim i Arbeidstilsynet.

Risikovurdering er nøkkel til å forbygge

– Å kartlegge og vurdere risiko er hjørnesteinen i HMS-styringen. Det skal danne grunnlaget for å gjøre tiltak som minsker eller fjerner farene på arbeidsplassen, sier Vollheim.

I løpet av den tre uker lange aksjonen gjennomførte myndighetene tilsyn i 420 industri- og avfallsbedrifter. Aksjonen viste at 35 prosent av virksomhetene ikke hadde god nok oversikt over farene i egen virksomhet. – Dette betyr ikke at bedriftene står med blanke ark. De aller fleste har gjort noe, men arbeidet er ikke systematisk nok til at de har oversikt over farene de ansatte utsettes for gjennom arbeidet.

Må dokumentere egne risikoforhold

– Det er arbeidsgiveren som har ansvaret for å vurdere og dokumentere egne risikoforhold. Da er det ikke nok med en spiseromsprat om hva arbeidstakerne må passe seg for, understreker Vollheim.

– Alt arbeid med kartlegging, vurdering av farlige forhold og tiltaksplaner må foregå jevnlig og systematisk, og alt må dokumenteres. Dette er viktig for å kunne ha et bevisst forhold til farene i egen virksomhet, og for at kunnskapen og tiltakene ikke blir avhengig av enkeltpersoner.

Stor risiko og høye ulykkestall

Hvert år blir rundt 3000 ansatte i industrien utsatt for skader og ulykker. Fra 2011 til 2017 har industrinæringen hatt 26 dødsfall.

Ansatte i industri og avfallshåndtering er særlig utsatt for akutte ulykker i forbindelse med bruk og vedlikehold av maskiner og utstyr. De er også utsatt for skader og sykdommer som følge av kjemikalier, biologiske farer, støv og vibrasjoner.

De største har mest på stell

Det var virksomhetene med flest ansatte som hadde mest på stell; mens knapt halvparten av de minste bedriftene (1–9 ansatte) hadde kartlagt, vurdert og dokumentert farer på arbeidsplassen, hadde 86 prosent av de største virksomhetene (over 50 ansatte) gjort det.

– Å gjennomføre en risikovurdering trenger ikke være vanskelig, men den må tilpasses virksomheten – både i omfang og i detaljeringsnivå. Det viktige er å tenke helhetlig på mennesker, materiell og miljø, sier Vollheim.

Mange vil bli bedre

En spørreundersøkelse som ble gjort i etterkant av tilsynet, viser at ni av ti arbeidsgivere var positive til at tilsynsmyndighetene kom på felles tilsyn. Den viser også at to av tre virksomheter planlegger å forbedre arbeidet med å kartlegge og vurdere farer som en følge av tilsynet og den veiledningen inspektørene ga.

– Det er positivt at mange arbeidsgivere ser utfordringene og har konkrete planer for å verne de ansatte mot ulykker, sykdom og skader. Dette arbeidet kan være livsviktig, sier direktøren.

Slik ble resultatene

Her er spørsmålene som ble stilt (kontrollpunktene) og svarene som kom fram i tilsynene:

1. Har virksomheten kartlagt farer og problemer? Ja: 66 %. Nei: 34 %.
2. Har virksomheten vurdert risiko på bakgrunn av kartleggingen? Ja: 65 %. Nei: 35 %.
3. Har virksomheten utarbeidet planer og tiltak for å redusere risiko? Ja: 66 % Nei: 34 %.
4. Har virksomheten rutiner for selv å avdekke og rette opp feil og brudd på HMS-kravene? Ja: 75 %. Nei: 25 %.
5. Er punkt 1–4 dokumentert skriftlig? Ja: 66 %. Nei: 34 %.

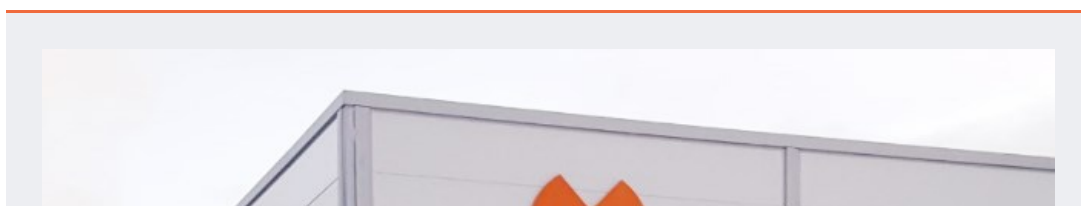
Virksomhetene som ble kontrollert, ble invitert til å evaluere tilsynet i en anonymisert undersøkelse. Halvparten svarte på undersøkelsen:

- 92 prosent sa de var svært eller ganske positive til samtidig tilsyn fra flere myndigheter.
- 73 prosent svarte at tilsynet bidro til økt innsikt i regelverket.
- 87 prosent mente at tilsynet var en nyttig erfarings- og kunnskapsutveksling.

Aksjonen var et samarbeid mellom Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB), Næringslivets Sikkerhetsorganisasjon (NSO), Statens strålevern, det lokale brannvesen, det lokale el-tilsyn (DLE), Miljødirektoratet, Fylkesmannens miljøvernavdeling og Arbeidstilsynet.

- Godt å vise at vi har ting på stell

- Det handler om kultur og tankesett, sier daglig leder Hilde Svenning i metallstøperiet Manoda. Hun opplevde fellestilsynet som en bekreftelse på godt og systematisk HMS-arbeid.

Teknisk salgssjef Kenneth Leiknes og daglig leder Hilde Svenning i Manoda.

- Å lage et system for HMS er ikke vanskelig på papiret. Utfordringen ligger i å bygge en sikkerhetskultur som involverer hele virksomheten og alle de ansatte, mener Svenning. Da inspektører fra Arbeidstilsynet og det lokale el-tilsyn (DLE) kom på tilsyn, hadde den 70 år gamle bedriften alt på stell.

Systematisk sikkerhetsarbeid

I november i fjor var bedriftens siste ISO-sertifisering på plass. Da hadde Harstad-bedriften med ni ansatte jobbet systematisk med prosedyrer, sertifisering og internkontroll over lang tid. Derfor så hun og de ansatte tilsynet som en utmerket mulighet for å bli vurdert utenifra.

- Det var godt å bli sett og få en bekreftelse på at det vi gjør, er riktig. For oss handler arbeidet med helse, miljø og sikkerhet om å ta en lønnsom posisjon på nye markeder med strenge krav. Men det handler like mye om å etablere en trygg, forutsigbar og effektiv arbeidskultur for de ansatte.

- Alle må involveres!

- Et slikt løft er ikke mulig uten at alle ansatte er med fra starten, sier Svenning. I dag er månedlige HMS-møter og vernerunder en selvfølge.

- En levende sikkerhetskultur krever øvelse og påminning. Det er et kontinuerlig arbeid som kommer alle til gode, sier Svenning.

Pressekontakt tilsynsaksjonen

Truls Johannessen, seniorrådgiver i Arbeidstilsynet og leder for tilsynsetatenes fellesaksjon
2018. Tlf.: 482 89 197. E-post: truls.johannessen@arbeidstilsynet.no
